

Правове регулювання праці лікарів: теоретико-інституціональний аналіз

О.КОСТЮЧЕНКО

(Харківський національний університет внутрішніх справ)

Організаційні зміни системи охорони здоров'я України, які відбулись останнім часом, сприяють актуалізації питання праці лікарів. Осмислення їх діяльності у сьогоднішніх умовах диктує потребу у формуванні принципово нових позицій правового регулювання їх трудової діяльності.

Узагальнення основних положень щодо праці лікарів, з урахуванням нових досягнень у цих правовідносинах, слугують базою для вдосконалення правових механізмів регулювання праці цієї категорії працівників. Системний аналіз основних правових інститутів, що розкриває специфіку праці лікарів, диктує необхідність формування нових правових підходів у даному напрямі. Теоретико-інституціональний аналіз на основі досягнутого теоретичного багажу та законодавчих положень, які регулюють трудову діяльність лікарів, надає можливість викрити недоліки у правовому регулюванні трудової діяльності цих працівників.

У статті досліджуються конкретні трудові відносини у процесі реалізації лікарями права на працю. Предметом дослідження виступають норми чинного законодавства у сфері регулювання праці лікарів, які відображають специфіку трудових відносин названої категорії працівників, а також доктринальні положення юристів-науковців О.Процевського, В.Процевського, П.Пилипенка, які пов'язані з цим питанням.

Застосування праці лікарів розпочинається з процесу реалізації їх права на працю. Тому аналіз правового статусу суб'єктів цих правовідносин відіграє ключову роль. Так, з метою працевлаштування на посаду лікаря особі необхідно мати певні властивості, але загальні елементи статусу працівника не спроможні відобразити весь спектр цих особливостей. В юридичній літературі до основних елементів правового статусу працівника віднесено, зокрема, правосуб'єктність, загальні та конкретно особисті професійні й трудові права та обов'язки, відповідальність, законодавчі гарантії професійної діяльності, трудові та соціальні пільги. Особливість статусу лікарів полягає перш за все у комплексному складі, їх правосуб'єктності, яка визначає їх здатність бути суб'єктом конкретних правовідносин у сфері праці, до якого

входять: диплом чи інший документ, який підтверджує отримання спеціальних знань та підготовки у відповідних освітніх закладах; вимога прийняти присягу лікаря України; проходження спеціалізованого вдосконалення освіти та професійної підготовки з отриманням сертифікату із званням «лікар-спеціаліст» з певного медичного фаху; безперервне проходження атестації на визнання знань та практичних навичок й отримання посвідчення з підтвердженням або присвоєнням кваліфікаційної категорії; проходження попереднього медичного огляду, який підтверджує здатність до конкретної лікарської спеціальності, та постійне проходження періодичних (профілактичних) медичних оглядів.

Наступним кроком на шляху до реалізації права на працю є процедура оформлення трудових правовідносин із закладом охорони здоров'я. При цьому укладанню трудового договору передують процедура добору документів, які підтверджують суб'єктивні права лікаря на зайняття певної лікарської посади. Законодавчо визначено такі основні документи, які лікар має надати роботодавцеві, — зокрема, паспорт, трудова книжка, документ про освіту, відомості про стан здоров'я[1], ідентифікаційний номер[2]. Але такі життєві обставини, як-то: переривання трудової чи професійної діяльності строком більше ніж на три роки, отримання освіти закордоном — ускладнюють процедуру добору документів, необхідних для оформлення на роботу, та обтяжують її вимогою надання підтвердних документів, які встановлюють право на працевлаштування. Зокрема, документи, які посвідчують проходження стажування чи пострифікація документа про освіту, отриману закордоном. У випадках прийняття на роботу іноземного громадянина чи особи без громадянства особа повинна додати документ, який підтверджує її право на працевлаштування на території України.

О.Процевський трудовий договір визначає як форму поєднання індивідуальних здібностей до праці із суспільною необхідністю праці[3, 87—88]. Так, зміст трудового договору з лікарем розкривається через такі базові поняття як медична і лікарська діяльність, з поєднанням конкретно особистих здібностей лікаря, що матеріалізуються у